

ประโยค ป.ธ. ๕
 แปล มคธเป็นไทย
 สอบ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๗

๑. โสวจสฺสตา นาม สหรมมิกั วุจฺจมานเ วิกฺเขปเ วา ตุมฺหิภาวเ วา
 คุณโทสจินฺตณเ วา อนาปชฺชิตฺวา อติวีย อาทรณฺจ คารวณฺจ นิจมนตณฺจ
 ปุรกฺขิตฺวา สาธฺตฺติ วจนกรณตฺตติ อฏฺฐกถายเ วุคฺคตเ ๑ ตตฺถ สุวโจ โสวจสฺสํ
 โสวจสฺสตาติ อยเ วิภาโล ๑ ตตฺถ สุวโจติ สุเขน วตฺตพฺพปฺกฺคโล ๑
 โสวจสฺสนฺติ สุวจสฺส ปุคฺคลสฺส อาทรวเสน ปวตฺตเจตนา ๑ โสวจสฺสตาติ
 โสวจสฺส อตฺถิภาโว ๑ เตน สงฺคีตฺติสฺสฺสฺเต ทุกวณณนํยเ ทุกขเ วโจ เอตสฺมเ
 วิปฺปฏิภูคฺคคาหิมฺหิ วิปฺปจฺจนิกฺสาเต อนาทเร ปุคฺคเลติ ทุพฺพโจ ๑ ตสฺส
 กมฺมเ โทวจสฺสํ ๑ ตสฺส ภาโว โทวจสฺสตา ๑ สา อตฺถโต สงฺขารกฺขนฺโร
 โหติ ๑ จตฺตุนนํ ขนฺธานนํ เอเตนากาเรน ปวตฺตานนํ เอตํ อธิวจนฺนติ วทฺนติ ๑
 โสวจสฺสตา วุคฺคตปฺปฏิปฺกฺขนเยน เวทิตฺตพฺพาทิ วุคฺคตเ ๑

วิปฺปฏิภูคฺคคาหิมฺหิตี รมฺมานุชฺชมฺมปฺปฏิปฺตติวิโลมคฺคาทเก ๑ ตสฺสา
 เอว วิปฺปจฺจนิกํ ทุปฺปฏิปฺตติ สาดํ อิฏฺฐเ เอตสฺสตาติ วิปฺปจฺจนิกฺสาโต ๑
 ตสฺมเ ๑ เอวภูโต จ โอวาทภูเต สาสนกฺกมเ โอวาทเก จ อาทรการวริโต
 โหตีติ อาท อนาทเรติ ๑ ตสฺส กมฺมฺนฺติ ตสฺส ทุพฺพจสฺส ปุคฺคลสฺส
 อนาทริยวเสน ปวตฺตเจตนา โทวจสฺสํ ๑ ตสฺส ภาโวติ ตสฺส ยถาวุคฺคตสฺส
 โทวจสฺสสฺส อตฺถิภาโว โทวจสฺสตา ๑ เตนวาท สา อตฺถโต สงฺขารกฺขนฺโร
 โหตีติ ๑ เจตนาปฺชานตฺย หิ สงฺขารกฺขนฺธสฺส เอว วุคฺคตเ ๑ เอเตนากาเรนาติ
 อปฺปทกฺขิมคฺคาหิตากาเรน ๑ สขเ วโจ เอตสฺมเ ปทกฺขิมคฺคาหิมฺหิ
 อนุโลมสาเต สาทเร ปุคฺคเลติ สุวโจติอาทินา วุคฺคตปฺปฏิปฺกฺขนเยนาติ
 ตญฺญีกา ๑

๒. สา นาดกรโณติ วุจติ ฯ เตนาท ทสทงกุตตรสส ทุตติยวคเค
 สดตมสุตเต ยมปี ภิกขเว ภิกขุ สุวโจ โหติ โสวจสสกรณเหิ รมเมหิ
 สมนุทาคโต ขโม ปทกขิมคคาหิ อนุสาสนี อยมปี รมโม นาดกรโณติ ฯ

ตตถ สุวโจติ สุขเขน วตตพโพ อนุสาสิตพโพ โหติ ฯ ขโมติ
 คาพเพน พรุเสน กกขเพน วุตโต ขมติ น กุปฺปติ ฯ ปทกขิมคคาหิ
 อนุสาสนินฺนติ ขธา เอกจฺโจ โอวทียมาโน วามโต คณฺหาติ ปฏฺธิปฺพรติ วา
 อสฺสุณฺนโต วา คจฺจติ เอวํ อกตฺวา โอวทถ ฆนฺเต อนุสาสธ คฺคุมฺหเส
 อโนวทนฺเตสุ โโก อณฺโณ โอวทิสฺสตีติ ปทกขิมํ คณฺหาตีติ ตพฺพณฺณนา
 สงฺคีตีสฺสุตเต ทสทวณฺณนา จ ฯ

ขโมติ ขนฺตา ฯ คมวสฺส ขมภาวํ ทสฺเสตฺถ์ คาพเพนาติอาทิ วุตฺตํ ฯ
 วามโตติ มิจฺฉา อโยนิโส วา ฯ ปฏฺธิปฺพรตีติ ปฏฺธานิภาเวน ติจฺจติ ฯ
 ปทกขิมนฺนติ สมมา โยนิโส วา คณฺหาตีติ ตญฺญีกา ฯ

ปฏฺธิปฺพรตีติ ปฏฺธิวิรุทฺโธ ปจฺจนีโก หุตฺวา ติจฺจตีติ มุลปณฺณาสทส
 ทุตติยวคเค อนุมานสฺสุตตวณฺณนา ฯ ปฏฺฐิสทฺโท ปจฺจตฺถิกปริยาโย ปรณํ
 วายมนํ อิทฺ ตถาวฏฺจานนฺติ อาห ปฏฺธิปฺพรตีติ ปฏฺธิวิรุทฺโธ.... ติจฺจตีติ
 ตญฺญีกา ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕
แปล มครเป็นไทย

๑. พระอรรถกถาจารย์ กล่าวไว้ในอรรถกถาว่า การที่บุคคลเมื่อถูกว่ากล่าวโดยชอบธรรมไม่ถึงความกลบเกลื่อน ความนิ่งเฉย หรือความคิดถึงคุณและโทษ มุ่งความเอื้อเฟื้อ ความเคารพ และความถ่อมตัว อย่างยิ่ง แล้วรับคำว่าสาธุ ดังนี้ ชื่อว่า ความเป็นผู้ว่าง่าย ฯ

ในบทว่า โสวจนฺตตา นั้น มีการจำแนกดังนี้ สุวโจ โสวจนฺตํ โสวจนฺตตา ฯ พึงทราบวินิจฉัยในคำนั้น ดังต่อไปนี้ บุคคลที่ผู้อื่นว่ากล่าวได้โดยง่าย ชื่อว่า สุวโจ ฯ เจตนาที่เป็นไปด้วยอำนาจความเอื้อเฟื้อ ของบุคคลที่ผู้อื่นว่ากล่าวได้โดยง่าย ชื่อว่า โสวจนฺตํ ฯ ภาวะแห่งกรรมของบุคคลที่ผู้อื่นว่ากล่าวได้โดยง่ายมีอยู่ ชื่อว่า โสวจนฺตตา ฯ เพราะเหตุนี้พระอรรถกถาจารย์ จึงกล่าวไว้ในอรรถกถาทุกนิบาต สังคิติสูตรว่า ความว่ายาก มีอยู่ในบุคคลผู้ถือตรงกันข้าม ผู้ยินดีในการขัดคอ ผู้ไม่มีความเอื้อเฟื้อนี้เพราะเหตุนี้ บุคคลนี้จึงชื่อว่าผู้มีความว่ายาก ฯ กรรมแห่งบุคคลผู้มีความว่ายากนั้น ชื่อว่า โทวจสฺสตา ฯ ภาวะแห่งกรรมของบุคคลผู้มีความว่ายากนั้น ชื่อว่า โทวจสฺสตา ฯ โทวจสฺสตา นั้น โดยเนื้อความ ก็ได้แก่สังฆารขันธ ฯ อาจารย์บางพวกกล่าวว่า บทว่า โทวจสฺสตา นั้น เป็นชื่อแห่งขันธ ๔ ที่เป็นไปโดยอาการนี้ ฯ โสวจนฺตตา พึงทราบโดยนัยตรงกันข้ามกับคำดังกล่าวแล้ว ฯ

ฎีกาแห่งทุกนิบาตสังคิติสูตรนั้นว่า บทว่า วิปปฏิญฺญตคฺคาหิมฺหิ คือผู้ถือผิดจากการปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ฯ กรรมอันเป็นข้าศึกต่อการปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมนั้นแล คือความปฏิบัติผิดเป็นที่พอใจ คือเป็นที่ปรารถนาของบุคคลนี้ เหตุนี้ บุคคลนี้ จึงชื่อว่า มีความยินดีในการขัดคอ ฯ ในบุคคลผู้ยินดีในการขัดคอนั้น ฯ ก็บุคคลที่ เป็นอย่างนี้แล้ว ย่อมเป็นผู้เว้นจากความเอื้อเฟื้อและความเคารพในระเบียบแห่งคำสอนอันเป็นโอวาท และในบุคคลผู้กล่าวสอน เพราะฉะนั้น พระอรรถกถาจารย์ จึงกล่าวว่า อนาถเร ฯ ชื่อว่า ตสฺส กมฺมํ คือเจตนาที่เป็นไปด้วยอำนาจความไม่เอื้อเฟื้อของบุคคลนั้นคือผู้มี

ความว่ายากนั้นชื่อว่า โทวจสุลั ๑ ชื่อว่า ตสุส ภาโว คือ ความที่แห่งกรรม
ของบุคคลผู้มีความว่ายากนั้น คือตามที่กล่าวแล้ว มีอยู่ ชื่อว่า โทวจสุสตา ๑
เพราะเหตุที่นั่นนั้นแลพระอรรถกถาจารย์จึงกล่าวว่า โทวจสุสตา นั้น โดยเนื้อความ
ก็ได้แก่ สังขารขันธ ๑ ก็ท่านกล่าวอย่างนี้ เพราะเหตุที่สังขารขันธมีเจตนา
เป็นประธาน ๑ สองบทว่า เอเตนากาเรน ได้แก่ โดยอาการคือความเป็นผู้ไม่
รับโดยเบื้องขวา ๑ โสวจสุสตา ฟิงทราบโดยนัยเป็นปฏิปักษ์ต่อคำที่กล่าวแล้ว
มีอาทิว่า ความว่าง่าย มีอยู่ ในบุคคลผู้รับโดยเบื้องขวามีความยินดีในการ
คล้อยตาม เป็นไปกับด้วยความเอื้อเฟื้อนี้มีอยู่ เพราะเหตุที่นั่น บุคคลนี้ จึงชื่อว่า
สุวโจ ๑

๒. โสวจสุสตา นั้น ท่านกล่าวว่า เป็นธรรมกระทำที่พึง ๑
เพราะเหตุที่นั่น พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสไว้ในสูตรที่ ๗ ในทุติยวรรค
ทสกนิบาต อังคุตตรนิกายว่า ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเป็นผู้ว่าง่าย ประกอบด้วย
ธรรมอันกระทำความเป็นผู้ว่าง่าย อดทน รับอนุสาสนีโดยเบื้องขวาธรรมเมื่อนี้
ก็เป็นธรรมกระทำที่พึง ๑

อรรถกถาสัตตมสูตรนั้น และอรรถกถาทสกนิบาต ในสังคิตีสูตรว่า
บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า สุวโจ ความว่า เป็นผู้อันคนอื่นพึงว่ากล่าว คือ
พึงพรั่าสอนได้โดยง่าย ๑ บทว่า ขโม ความว่าถูกคนอื่นว่ากล่าวด้วยคำหนัก
หยาบคาย กล้าแข็ง ก็ทนได้ คือไม่โกรธ ๑ สองบทว่า ปทกฺขินคฺคาหิ อนุสาสนี
ความว่า ไม่ทำเหมือนบุคคลบางคนผู้อันคนอื่นสั่งสอนอยู่ ย่อมรับโดยเบื้อง
ซ้าย คือได้เถียง หรือไม่ฟังเดินไปเสีย แล้วกล่าวว่า ท่านขอรับ ขอท่านจงว่ากล่าว
จงพรั่าสอนเถิดเมื่อท่านทั้งหลาย ไม่ว่ากล่าว คนอื่นใครเล่าจักว่ากล่าวดังนี้
ชื่อว่า รับโดยเบื้องขวา ๑

ฎีกาสัตตมสูตรและสังคิตีสูตรนั้นว่า บทว่า ขโม คือ ผู้อดทน ๑
เพื่อจะแสดงความที่ภิกษุนั้นเป็นผู้อดทนนั้นนั้นแลพระอรรถกถาจารย์จึงกล่าว
คำเป็นต้นว่า กาพฺุเหน ๑ บทว่า วามโต คือ โดยผิด หรือโดยไม่แยบคาย ๑

บทว่า ปฏิปุพฺรติ คือ ย่อมตั้งตนอยู่โดยความเป็นข้าศึก ๆ บทว่า ปทกฺขิณฺโณ คือ ย่อมรับโดยชอบ หรือโดยแยบคาย ๆ

อรรถกถาอนุমানสูตรในทุติยวรรค แห่งมูลปินณาสกัว่า บทว่า ปฏิปุพฺรติ ความว่า ตั้งตนเป็นผู้โต้แย้ง คือ เป็นฝ่ายตรงข้าม ๆ

ฎีกาอนุমানสูตรนั้นว่า ปฏิ ศัพท์ เป็นปริยายแห่ง ปจฺจตฺตติก ศัพท์ ๆ การโต้ตอบ คือ การโต้เถียง ได้แก่ การยืนยันแน่นอน ในเรื่องนี้ เพราะเหตุนี้ พระอรรถกถาจารย์ จึงกล่าวว่า บทว่า ปฏิปุพฺรติ ความว่า ตั้งตนเป็นผู้โต้แย้ง ๆ